

TÖZSÉR ÁRPÁD
W + variációk

Weöres Sándor felvidéki kapcsolatairól

Weöres Sándor a hatvanas és hetvenes években olyan arányban vált ismertté és népszerűvé a határon túli magyar irodalom berkeiben (elsősorban a párizsi Magyar Műhelyben és az újvidéki Hídban), amilyen arányban Magyarországon fogyott körülötte a levegő. Kevésbé ismert tény viszont, hogy az említett években eljutott a pozsonyi Irodalmi Szemlébe is, sőt, a *Merülő Saturnus* című kötetét dedikálандó, megfordult néhány felvidéki városban is.

A személyes kapcsolatot 1969-ben vettük föl vele. Én akkor az Irodalmi Szemle szerkesztője voltam, s az év valamelyik őszi hónapjában Koncsol Lászlóval (az ISz másik szerkesztőjével) és Vojtech Kondrót szlovák műfordítóval meglátogattuk a költőt a Törökvész úti lakásában. A célunk kettős volt: egyrészt, kéziratokat akartunk kérni tőle az Irodalmi Szemle részére, másrészt Kondrót szlovákra kívánta fordítani Weöres verseit, s ehhez akart a Mestertől engedélyt kérni.

Úgy emlékszem, a költő első reakciója az volt, hogy sajnós, új verse nincs, a régiek viszont rendelkezésünkre állnak, bármelyiket közölhetjük. De hát minket nem lehetett olyan könnyen lerázni. Addig turkáltunk, szemtelenül, a költő asztalán halmozódó könyvek és papírok között, hogy végül Sándor szelíd cselhez folyamodott: ajándékokkal akarta elterelni figyelmünket a verseiről. Koncsol Laci éppen Bori Imre akkoriban megjelent könyvét, *A jugoszláviai magyar irodalom történetét* lapozgatta nagy érdeklődéssel, s erre Sándor felajánlotta neki, hogy vigye haza, neki az nem életbe vágóan szükséges. Laci szabadkozott, hogy a könyv dedikálva van, nem viheti el. A költő számára azonban nem létezett megoldhatatlan feladat: tollat fogott, s beleírta a becses könyvbe, hogy a tulajdonjoga átruházva Koncsol Lászlóra.

Én egy furulyát (ún. Bach-flötét) találtam az asztalon, belefűjtam, próbálgattam a hangját, és Sándor mindjárt lecsapott rám: – Úgy látom, értesz hozzá, vidd el. Bozay Attilától, a zeneszerzőtől kaptam ajándékba, de én nem tudok rajta játszani. – S én, a furulyák bolondja, boldogan a táskámba süllyesztetem a zsákmányomat, a varázsfulvólát.

Míg beszélgettünk, megjelent a lakásban Lengyel Balázs (tkp. értünk jött, körutunk következő célállomása ugyanis Nemes Nagy Ágnes volt), s izgatottan

közölte Weöressel, hogy most jön az Írószövetség válaszmányából, ahol döntés született: 1970-ben a költő Kossuth-díjat kap. Nem feledhetem Weöres arcát: tanácstalansággal kevert őszinte rémület volt rajta: Tamino találkozott az ármánnyal. „Nekem az nem kell!” – tört ki belőle szóban is az elemi erejű tiltakozás, „adták volna hamarabb, most már nem szorulok rá”. Lengyel Balázs aztán még sokáig győzködte a költőt, eredménytelenül. Weöres nem akarta magát elkötelezni még ilyen formában sem. (Amint tudjuk, később mégiscsak elfogadta a díjat, de azonmód szét is osztotta fiatal, induló költők között.)

Később már semmi érdekes nem történt a találkozónkon. Végül mégiscsak kaptunk néhány új verset a Mestertől közlésre (a *Téma és variációk*ra emlékszem, s néhány Ungvárnémeti Tóth-átírássra), amelyeket aztán a Szemlében fokozatosan le is hoztunk. (A *Téma és variációk* például az 1970/2-es számunkban jelent meg.)

A kapcsolatunk Weöressel aztán később sem szakadt meg. 1972-ben a Madách Könyvkiadó például a Versbarátok Köre sorozatába iktatta a *Merülő Saturnust*, s a kiadó szerkesztői meghívták a költőt egy felvidéki körútra, amely során ő szerzői délutánokat tartott és a könyvét dedikálta. Én akkor már a nyitrai Pedagógiai Fakultáson tanítottam, s Weöresék természetesen oda is ellátogattak. A költőt a felesége, Károlyi Amy is elkísérte, a kiadó részéről pedig Cselényi László és Koncsol László voltak jelen. Ott, a nyitrai várban hangzott el az a nevezetes kijelentés, Koncsol László szerint Károlyi Amy szájából, hogy a várudvar egyik középkori szobra (valamelyik egykorú szentet ábrázolja) teljességgel olyan, mint Pilinszky János. Szeberényi Zoltán, a nyitrai magyar nyelvi és irodalmi tanszék akkori vezetője viszont úgy emlékszik, hogy Kormos István tette a jeles megállapítást.

Én nem voltam jelen, egyik mellett sem tanúskodhatom, de azt állíthatom, hogy Weöresnek a diáklányaink körében nagy sikere volt. Főleg azzal a vallomásával, hogy neki nincs gyereke, és nem is lehet, mert egy gyermekkori heregyulladás tönkretette a nemzőképességét.

Aztán valaki felolvasta a *Téma és variációk*at: „Ma szép nóta van, csupa árokszél, kutyák remekelnek a töltésen / és hangosan futkosva mindenki sugárizik, még a nap is rabkocsiban időz. / Ma szép hang van, csupa nap, futkos a nóta az árokszáron és remek / rabkocsi sugárizik az időben, még a töltésen is mindenki kutyázik.”

Weöres Sándornak a személyisége is legalább úgy sugárizik az időben, mint a csodálatos, megmagyarázhatatlan és kimeríthetetlen fényességű versei.